

“Europska strategija za plastiku” sve više dobiva na značaju u Bruxellesu i dok neke države članice već bilježe dobre rezultate, brojne druge zaostaju. Od 30 zemalja, 10 je dostiglo stopu iskorištavanja otpada iznad 90% i to prije svega zahvaljujući usvajanju normi koje ograničavaju ili zabranjuju odlaganje otpada na deponije. Unatoč naporima i pojedinim poboljšanjima, pitanje je hoće li “strategija za plastiku” koju EU pokušava provesti u djelo pružiti instrumente neophodne za ostvarivanje postavljenih ciljeva.

Euroljani se sve više zanimaju za problem plastičnog otpada i to je dobra vijest. Odbor za okoliš Europskog parlamenta 10. srpnja u Bruxellesu usvojio je Europsku strategiju za plastiku u kružnom gospodarstvu te je Europski parlament usvojio izvješće na prvoj plenarnoj sjednici nakon ljetne stanke 13. rujna.

U spomenutoj strategiji se, između ostalog, ističe nužnost smanjenja količine otpada na samom početku lanca, razvijanjem eko-koncepcije proizvoda i predviđa se razvoj integriranog tržišta recikliranja plastike. Ovaj dokument se nadovezuje na Europsku strategiju za plastiku usvojenu 16. siječnja od strane Europske komisije, koja je potom 28. svibnja predstavila prijedlog direktive kojom bi se zabranila uporaba određenih jednokratnih plastičnih proizvoda, poput slamki, štapića za uši i pribora za jelo, koji uglavnom završavaju u moru.

Ovo pitanje je doista važno jer, prema podacima Komisije, Europljani svake godine kupe oko 49 milijuna tona plastike različite vrste, uglavnom u vidu dijelova električnih i elektroničkih aparata (5,8%), automobila (8,9%), građevinskog materijala (19,7%), a najčešće u vidu ambalaže (39,9%). Pored toga, u Europi se svake godine baci polovina korištene plastike, što je u 2016. iznosilo 27,1 milijuna tona, prema podacima PlasticsEurope, europskog udruženja proizvođača plastike.

Mediterran, nekontrolirano odlagalište otpada

Ovi podaci međutim odnose se samo na prikupljen i registriran plastični otpad. Naime, jedan dio otpada završava u neformalnim lancima recikliranja (automobili, elektronski otpad,...) ili jednostavno biva bačen u prirodu. Svjetska nevladina organizacija za zaštitu prirode WWF nedavno je objavila jedno alarmantno izvješće o ekološkoj situaciji na Mediteranu, koji se pretvara u divlji deponiju plastičnog otpada, naročito tijekom ljetnog perioda, s pojačanim priljevom turista. Prema podacima WWF-a, u moru svake godine završi između 220 i 630 tisuća tona plastičnog otpada, s dramatičnim posljedicama za morsku floru i faunu.

U svakom slučaju, Europa je tijekom zadnjih godina ostvarila bitan napredak u upravljanju otpadom. Od ukupno 27,1 milijuna tona otpada prikupljenog u 2016, Europa je valorizirala 19,7 milijuna tona, odnosno 72,7%, iskorištavajući ga za dobivanje energije (spaljivanjem) ili kroz postupak recikliranja. Postotak iskorištenog otpada značajno je porastao u posljednjih

deset godina: 2006. od ukupno 24,5 milijuna prikupljenog otpada iskorišteno je 11,7 milijuna, odnosno 47,7%.

Ovaj napredak rezultirao je smanjenjem odlaganja otpada na deponije. Međutim, postotak recikliranog otpada još uvijek je manji od postotka spaljenog: 2016. u Europi je reciklirano 31,1% prikupljenog otpada, dok je 41,6% pretvoreno u energiju kroz spaljivanje.

Međutim, ne napreduju sve europske zemlje istom brzinom. Od 30 zemalja (države članice EU, Švicarska i Norveška), 10 je dostiglo stopu iskorištavanja otpada iznad 90%, i to prije svega zahvaljujući usvajanju normi koje ograničavaju ili zabranjuju odlaganje otpada na deponije.

U zemljama srednje i istočne Europe postotak deponiranog otpada znatno je viši, ali te zemlje nisu jedine koje zaostaju u ovom području, s obzirom da i neke od bogatijih europskih zemalja, poput Velike Britanije, Francuske, Italije i Španjolske, bilježe stope iskorištavanja otpada niže od europskog prosjeka.

Kada je u pitanju iskorištavanje plastičnog otpada, učinkovitost pojedinih europskih zemalja mora biti promatrana u kontekstu njihove ekonomske razvijenosti. Sa stopom iskorištavanja od 18,7%, Malta je vjerojatno najlošije plasirana u Europi, ali taj podatak se ne odnosi na neznatnu količinu otpada.

S druge strane, kada bi se Velika Britanija, Italija, Francuska, Španjolska i Poljska priključile zemljama koje su strogo ograničile odlaganje otpada na deponije, stopa iskorištavanja otpada u Europi znatno bi porasla: u ovih pet zemalja prikupi se više od polovice ukupne količine prikupljenog otpada u Europi.

Plastika je sveprisutna, kao sastavni dio najrazličitijih potrošačkih proizvoda koji, prije ili kasnije, završe kao otpad: kompjuteri, instrument ploče automobila, igračke, električni aparati, prozorski okviri, posuđe, cijevi,...

Ne treba, međutim, zaboraviti da je glavni izvor plastičnog otpada ambalaža: 61,1% ukupne količine otpada u 2016. Stoga je upravo po ovom pitanju prioritetno intervenirati, s jedne strane ograničavanjem uporabe plastične ambalaže (prije svega u prehrambenom sektoru i distribuciji), a s druge razvijanjem lanca recikliranja ambalaže.

Europska direktiva o ambalaži i ambalažnom otpadu iz 1994. propisuje minimalnu stopu recikliranja plastične ambalaže od 22,5%. Ova norma, obvezujuća za sve zemlje članice EU, uveliko je nadmašena: europski prosjek je 2016. iznosio 40,8%. Četrnaest zemalja nadmašuje ovu stopu, među kojima su zemlje s visokim prihodom (Njemačka, Nizozemska, Švedska, Belgija, Norveška), ali i one s niskim (Češka, Estonija, Slovenija, Portugal), što potvrđuje činjenicu da recikliranje ne ovisi samo o BDP-u, već i o organizaciji i dobroj volji. S druge strane, neke od bogatijih europskih zemalja bilježe stope recikliranja plastične

ambalaže znatno niže od europskog prosjeka, uključujući Francusku, koja je na pretposljednem mjestu, sa 26,2%. Francuska će se morati mnogo više potruditi ako želi ostvariti svoj cilj, a to je postizanje stope od 100% recikliranog otpada do 2025. Jedan od faktora koji koče napredak u području recikliranja plastike jest cijena goriva: pored troškova prikupljanja otpada, u procesu recikliranja plastike troši se energija. Bit će teško postići napredak u recikliranju bez neutraliziranja razlike u cijeni između osnovne i reciklirane sirovine putem ekoloških taksu i određenih zakonskih mjera. Ovo je veoma kompleksno pitanje, i pitanje je hoće li “strategija za plastiku” koju EU pokušava provesti u djelo pružiti instrumente neophodne za ostvarivanje postavljenih ciljeva.

Izvor: h-alter.org